

Ochrana životního prostředí a profese ekologa

Je při podnikatelských aktivitách důležitý jen zisk? Zajímá nás, jaký vliv mají výrobní procesy na kvalitu životního prostředí? Chráníme ho dostatečně? Nebo bereme dodržování platné legislativy jen jako nutné zlo?

Mnoho společností zaměstnává účetní, přesto si najme daňového poradce, zaměstnává technika BOZP, který zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví při práci, ale stejně si preventivně pozve externího bezpečnostního technika, a to i jako lektora pro pravidelné vzdělávání zaměstnanců. Oblast, kde se běžně firma jistí službou externí supervize, je mnoho. V případě životního prostředí tomu tak ale úplně není. Většinou se vedení společnosti začne zajímat o soulad legislativních povinností v oblasti ochrany životního prostředí a praxe svých výrobních činností až ve chvíli, kdy očekává kontrolu, anebo když už je po ní a „hasí“ se požár. Obecně je ekonomika v našich podmínkách vždy nadřazena ekologii.

■ Je vůbec nutné zaměstnávat ekologa?

U malých až středních firem zpravidla neexistuje samostatná pracovní pozice ekologa ve smyslu vlastního zaměstnance. Při jejich velikosti a zaměření je to nakonec možná i částečně pochopitelné. Často tato funkce připadne tomu, kdo se nejméně brání. Většinou je to asistentka jednatele nebo ředitele, který má pocit, že tak má vše plně pod kontrolou. Nebo je to účetní, protože jí projdou rukama faktury, vše eviduje a má tedy přehled. Asi nejobvyklejší profesí, která má dohled nad ekologií, připojen ke své hlavní pracovní činnosti, je vedoucí údržby nebo provozu, protože o tom přece ví nejvíce. U větších firem je situace o poznání lepší. Pozice ekologa tady existuje

je, ale v mnoha případech i on má ke své funkci připojeny další činnosti mnohdy i v jiné disciplíně a z časových důvodů nezajistí vše tak, jak by sám chtěl, a zároveň je pro něj často složité řešit problematiku ekologie podniku bez možnosti konzultace a v záplavě legislativních změn i v návaznosti na řadu evropských nařízení.

■ A co vlastně takový ekolog dělá nebo dělat má?

Pro lepší pochopení je nezbytné vytvořit si představu o tom, co všechno má ekolog vykonávat. Samozřejmě, že rozsah jeho práce a povinností je úměrný tomu, o jaký podnik se jedná, čím se zabývá, jaký má výrobní program a jaké „nebezpečí“ pro životní prostředí to generuje. Obecně lze konstatovat, že ekolog se musí umět dobře orientovat především v problematice odpadového hospodářství, nakládání s obaly, ochraně vod a ovzduší, chemických látek a směsí (CHLaS), posuzování vlivů na životní prostředí (EIA), integrované prevence znečišťování (IPPC), prevence

› závažných havárií (PZH) nebo ekologické újmě.

A výčet oblastí by klidně mohl pokračovat. Zásadním problémem je, že se legislativa příslušné složky životního prostředí neustále mění, často neexistuje jednotný výklad, a pokud chcete mít vše v pořádku, musíte se problematice ochrany životního prostředí věnovat naplno. Vše je složitější mimo jiné i proto, že zde platí i přímo závazná nařízení EU, která se do českého práva netransponují, ale je nutné se jimi řídit. A pak také skutečnost, že prakticky žádnou z uvedených oblastí nelze řešit samostatně, protože je mezi nimi provázanost a takřka vždy přesahuje jedna složka do druhé: odpady do IRZ, ovzduší ve vazbě na regulované látky, obaly do odpadů, vody mají vazbu na nakládání s chemickými látkami, chemické látky ovlivňují prevenci závažných havárií, a tak by se dalo pokračovat dál. U velkých společností řeší ekolog i vnitřní směrnice týkající se ochrany životního prostředí, povinná školení a také kontrolu vedení způsobu a rozsahu administrativy pro následný reporting dat do elektronických systémů sběru dat.

■ Co by mohlo být rozumným řešením?

Na dodržování legislativy v oblasti bezpečnosti práce se často hledí s daleko větším respektem než na dodržování legislativních povinností při ochraně životního prostředí, přestože jsou si tyto oblasti rovnocenné co do hrozcích rizik. Nepodceňujeme jedno na úkor druhého. Vhodným i výhodným řešením je právě služba externího ekologa, supervizora, mentora, poradce, lektora. Formou pravidelných návštěv lze optimalizovat nastavení pravidel

a procesů, respektovat příslušnou legislativu a efektivně vše aplikovat do praxe, zajistit soulad s legislativou pravidelnými audity, konzultacemi a školením. Protože jen

V jakých oblastech umíme pomoci?

■ V oblasti nakládání s odpady při vyhotovení provozních řádů a žádostí, identifikačních listů nebezpečných odpadů, ročního hlášení o produkci a nakládání s odpady do systému ISPOP, průběžné evidence.

■ V oblasti nakládání s obaly při zpracování žádosti o zápis do Seznamu osob, vyhotovení ročního výkazu o obalech nebo čtvrtletního výkazu o obalech zasílaného AOS nebo MŽP.

■ V oblasti ochrany ovzduší při kvalifikaci zdrojů, zpracování provozních řádů, vedení zpracování souhrnné provozní evidence včetně výpočtu poplatků, bilance organických těkavých látek, vedení provozní evidence a zpracování ročního hlášení do systému ISPOP.

■ V oblasti ochrany vod při zpracování hlášení do systému ISPOP, provozních řádů vodních děl a žádostí, výpočtu znečištění a poplatků, havarijních plánů.

■ V oblasti IRZ při ohlašování úniků a přenosů znečišťujících látek prostřednictvím systému ISPOP.

■ Při nakládání s chemickými látkami a směsmi se zpracováním písemných pravidel, provozních řádů skladů, označováním a balením, vytvořením přehledu chemických látek (databáze chemických látek), školením na téma nakládání s chemickými látkami. Ale také při realizaci zpracování IPPC, EIA, PZH – prevence závažných havárií, základního hodnocení rizik ekologické újmě, s metodickou přípravou na kontrolu ČÍŽP, odbornou poradenskou činnost při vedení správního řízení o uložení pokuty.

tak lze identifikovat problém v jeho samotném počátku a zamezit tak sankcím uděleným po kontrolách orgánů státní správy.

Externí ekolog, pokud je opravdu fundovaný, disponuje větší znalostí legislativy, mnohých výrobních procesů a praktickými zkušenostmi, není zatížen provozní slepotou, klade správné dotazy a mnohé zjistí při běžné kontrole v dokumentaci či v provozu samém. Napadají ho souvislosti, tedy indikuje vše, co spadá do oblasti ochrany životního prostředí, a dokáže pak posoudit, co je nezbytné změnit nebo nově vytvořit, nechat schválit příslušným úřadem tak, aby nehrozilo nebezpečí udělení sankce a abychom také respektovali prostředí, ve kterém žijeme, abychom jej nesmyslně neplenili.

■ Kde všude na nás čekají úskalí při dodržování legislativy životního prostředí?

Oblast nakládání s odpady. Ta je z pohledu každého ekologa, každé firmy, tou nejběžnější a také nejsledovanější agendou.

Původce obvykle nevede evidenci v rozsahu a s četností požadovaném legislativou. Proč? Protože třeba nepoužívá vhodný nástroj. Nic proti excelové tabulce. Naopak. Je to výborný pomocník pro vedení např. průběžné evidence odpadů. Jednu chybu však má. Jeho aktualizace se provádí ročně na základě dobré znalosti odpadové legislativy. A tady může nastat ten zásadní problém. Legislativně vzdělán není každý, kdo se v oblasti nakládání s odpady pohybuje, kdežto specializovaný SW je s takovou garancí jeho výrobcem dodáván. Další velkou bolestí je důsledné třídění odpadů. Vše se opírá o nezájem o zavedení a dodržování systému s argumentací, že to prostě nejde, že lidé jsou nedokonalí, nelze je přinutit. Mnohé firmy už dnes ale umí nastavit sofistikované systémy. Dnes je často odpad surovinou, nemusí se doplácet na jeho likvidaci, ale může se s ním obchodovat, a to se ziskem. Vždy to znamená ochotu takový systém vymyslet, nastavit, důslednost jeho dodržování, pravomoce, restrikce a také odvahu.

■ Další a poměrně složitou oblastí je nakládání s vodami.

Z pohledu jednotlivých úřadů se jedná zejména u vodoprávních úřadů (VÚ) o nejsložitější agendu. Jak se projevují chyby v provozu u původců nebo oprávněných osob? Přestože se zákon o vodách a zákon o vodovodech a kanalizacích nemění příliš často, setkáváme se s chybami, které měly být vyřešeny před mnoha lety. Pro ilustraci. Provoz vodního díla bez souhlasu vodoprávního úřadu, některé druhy lapolů, ale paradoxně také provoz ČOV ve smyslu septiku s výpustí do vodoteče, vsaku. Také studny a odběr vody stejně jako její nelegální vypouštění.

Septik – toto zařízení bude od roku 2018 nevyhovujícím z pohledu parametrů na výtok. Bude muset být doplněn o koncové čištění nebo vyměněn za jiný typ ČOV. Spousta firem neví, že na jeho provoz měla získat souhlas k nakládání s vodami a k jejich vypouštění.

Studny – odběr podzemních vod. Zde jsou rozdíly mezi tím, co je studna a co je

vert, kde je odběr a v jakých parametrech. Některé vrty byly využity na odběr vody a nejsou pro toto nakládání s vodami hodnocené hydrogeologem. Nejsou ani schváleny vodoprávním úřadem.

Ten kdo provozuje odběr vod, je i garantem jejich vypouštění. Není problém v připojení na vodovodní řad a vypouštění do kanalizace. Zde si v době žádosti o přípojku firmy automaticky zajistí smlouvu o tzv. vodném a stočném. Pokud se jedná u některých typů nakládání s vodami o vypouštění do vodoteče nebo do kanalizace, nemá spousta firem povědomost o hlášení F_VOD_38_4 (hlášení podle § 38, odst. 4) a ani jej nepodává. Maximálně plní tuto povinnost dopisem, ale ona je vztažena k podání hlášení prostřednictvím elektronického systému ISPOP.

Společnosti, které nakládají se závadnými látkami, nemají často zpracovaný havarijný plán podle zákona o vodách a vyhlášky č. 450/2005 Sb.

■ A co ochrana ovzduší?

Nový zákon nám změnil zdroje z malých, středních, velkých a zvláště velkých na vyjmenované a nevyjmenované. A dalších změn bylo vrchovatě. Firmy ale mnohdy nemají požádáno o provoz svých vyjmenovaných zdrojů znečišťování ovzduší podle nového zákona, ačkoliv přechodné období již skončilo.

Obvykle postaví nový provoz, stavební úřad povolí tzv. zkušební provoz, ale zákon o ochraně ovzduší takový termín již nezná a provoz vyjmenovaných zdrojů musí být i ve zkušebním provozu podle stavebního zákona povolen jako trvalý. V uvedeném případě nové stavby, stavební dozor nechá schválit pouze vyjmenovaný zdroj ve smyslu vytápění, které je součástí stavby jako kotelna. Ostatní si musíte nechat schválit sami.

Každý vyjmenovaný zdroj musí mít vedenou provozní evidenci a z ní se potom musí hlásit souhrnná provozní evidence (SPE),

jako roční výkaz provozu pomocí formulářů ISPOP.

V roce 2014 se změnila evropská legislativa a nyní se regulované látky hodnotí podle ekvivalentní hodnoty přepočtené na tunu oxidu uhličitého. Zde pozor na některé druhy chladiv, které mají nevýhodný poměr přepočítávacího faktoru GWP.

■ Jak nakládat s chemickými látkami a směsmi (CHLaS)?

Tato oblast je velmi provázána s odpady, vodou i ovzduším, ale také s prevencí závažných havárií.

Nakládání s CHLaS se dotýká odpadů jak v systému REACH, tak i v předpisu 1272/2008 EU – CLP a také v novém evropském předpisu č. 1357/2014, který nahrazuje přílohu č. 2 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech.

Společnosti obvykle nemají pro nakládání s vodami definované závadné látky jako chemické látky a směsi, kdy musí přikládat jejich soupis do havarijního plánu. Stejně tak vyžaduje soupis používaných látek s nebezpečnými vlastnostmi zákon o prevenci závažných havárií.

V neposlední řadě je to dokument, který je důležitý z hlediska BOZP a školení pracovníků. Jednou z nejčastějších chyb je také to, že společnosti nemají pro příslušné CHLaS zpracována pravidla pro nakládání s nimi (podle zákona č. 258/2000 Sb., § 44a, odst. 7).

■ Co dodat závěrem?

Nebojte se využívat služeb externího ekologa. Vždy ale dbejte na to, aby náplň takové spolupráce byl vstupní audit s analytickou zprávou, která popíše zjištěné neshody a závady a navrhne nápravná opatření. Nespoléhejte se na kontrolní audit ISO, ten si vybírá oblasti kontroly bodově a namátkou.

V naší společnosti se snažíme přistupovat ke každému zákazníkovi individuálně. Musí mezi námi vzniknout důvěra už jen proto, aby naše spolupráce byla maximálně efektivní a abychom mu mohli skutečně pomoci.

Legislativa se neustále mění, neexistuje jednotný výklad, a pokud chcete mít vše v pořádku, musíte se problematice ochrany životního prostředí věnovat naplno.

Komplexní ekologické poradenství – to je to, co vy poptáváte, a my vám to umíme nabídnout (viz box). Kdo je nejčastěji naším zákazníkem? Obvykle je to podnik, kterému kvalifikační náročnost plnění povinností vyplývajících z platné legislativy životního prostředí začala přerůstat přes hlavu. Je to firma, která poptává supervizi nad dodržováním platné legislativy ŽP. Je to podnikatelský subjekt, který nemá svého specialistu – ekologa. Zkrátka je to firma, která nemá čas sledovat legislativní změny v oblasti životního prostředí a uvádět je do praxe, obec nebo firma, která chce optimalizovat své náklady na likvidaci odpadů, provozovatelé zařízení pro nakládání s odpady, kteří potřebují uvést své podnikání do souladu s platnou legislativou životního prostředí.

Pořádáme pro vás odborné vzdělávací semináře, online semináře i semináře „na míru“ přesně podle vašich představ. Můžete nás oslovit s žádostí o konzultaci, vytvoření metodiky nebo výklad předpisu – zákona nebo prováděcí vyhlášky k němu pro aplikaci na vaši praxi vašeho podniku, vaší firmy.

Naším cílem je odborná pomoc při uvedení praxe do souladu s platnou legislativou všech složek životního prostředí. Naším krédem je spokojený zákazník.

Více na <https://www.inisoft.cz/skoleni> ■

IVANA VITMAJEROVÁ

INISOFT s. r. o.

Ekologické poradenství

Odborná pomoc při plnění povinností vyplývajících z jednotlivých složek životního prostředí

www.inisoft.cz • inisoft@inisoft.cz • +420 485 102 698